

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

TAARIFA KUHUSU MCC/MCA NA HATUA ILIYOFIKIWA NA TANZANIA

KATIKA KUANDAA

MIRADI YA KUWASILISHWA

1. UTANGULIZI

1.1 Millennium Challenge Corporation (MCC) ni Shirika lililoanzishwa na Serikali ya Marekani mwaka 2004 kwa lengo la kusimamia Mfuko maalum (**Millennium Challenge Account-MCA**) ulioanzishwa na Serikali hiyo kama sehemu ya utekelezaji wa maamuzi ya "**Monterrey Summit**" ya 2002.

1.2. Mfuko huo ambao umezilenga zaidi nchi masikini sana duniani, unayo **madhumuni** makuu ya kusaidia katika kuchochea na kuendeleza jitihada za nchi masikini duniani na hasa zile ambazo zimepania zenyewe kujenga uchumi imara na endelevu, kuongeza vipato vya wananchi wake na hivyo kuwa katika nafasi nzuri ya kuboresha maisha yao kupitia miradi mbalimbali itakayotekelezwa kupitia mfuko huu. Kazi ya kuandaa miradi ni jukumu la nchi inayohusika ili mradi tu miradi hiyo iendane na vigezo mbalimbali vilivyowekwa na Serikali ya Marekani.

1.3. Serikali ya Marekani imeweka **vigezo vikuu vitatu** yaani nchi ambazo zimeonyesha kwa dhati jitihada za kuleta maendeleo ndani ya nchi zao kwa:

- Kutawala kwa haki;
- Kuwekeza katika rasilimali watu; na
- Kufungua milango katika biashara na uchumi

1.4. Kwa msingi huu, Novemba 2005 Tanzania nayo ilipata heshima ya kuwa miongoni mwa **nchi 23** zilizopitishwa chini ya vigezo hivi na hivyo kuwa miongoni mwa nchi zinazoweza kuandaa maombi rasmi ya kupatiwa fedha kwa ajili ya kukuza uchumi wake na kuondoa umasikini.

1. 5. Pamoja na Tanzania kushinda kwa vigezo vilivyowekwa, bado ilionekana kuwa tatizo la rushwa lilihitaji kufanyiwa kazi zaidi na hasa kwa kuelewa kuwa huwezi kuwa na uchumi endelevu ndani ya mazingira ya rushwa.

Hivyo, Tanzania ilikubaliwa kuwa na **“Threshold Program”** sambamba na zoezi la kuandaa “Country Compact Proposal (CCP)”. Mkataba unaohusika wenye thamani ya **\$ 11.15 m** kwa ajili ya Utawala Bora, ulisainiwa kati ya Mh. Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Mkuu wa Shirika la MCC tarehe 17 Mei, 06 mjini Washington. Fedha za mkataba huu zinasimamiwa na USAID kwa kushirikiana na sekta zinazohusika. Shughuli za utekelezaji zimekwisha kuanza. Sheria, Polisi, Vyama visivyo vya kiserikali, Habari na Mamlaka ya Ununuzi na Uthibiti wa Umma ni miongoni mwa Taasisi zitakazohusika.

1.6 Ni muhimu nieleze pia kuwa pamoja na kukubaliwa kushikiri, nchi zinazoshindwa kuendelea kuheshimu misingi iliyoziwezesha kukubaliwa zinafutiwa fursa hiyo hadi hapo zitakapojirekebisha. Mfano ni Gambia ambayo ushiriki wake ulisitishwa tarehe 16 Juni, 06.

B: MAENDELEO KATIKA KUKAMILISHA CCP YA TANZANIA

2. Zoezi la kuandaa Country Compact Proposal (CCP) lilianza mwezi Februari 2006 kwa kuanzia na uteuzi wa Mratibu wa MCC Tanzania na maafisa wengine. Tayari mambo yafuatayo yamefanyika au yanaendelea kufanyika:

- (a) Ofisi ya MCC-Tanzania imeanzishwa, ipo katika jengo la NSSF Water Front.
- (b) Kamati ya Wataalam iliundwa mapema mwaka huu na kuanza kutayarisha Compact kulingana na vigezo vilivyowekwa na MCC-Washington.
- (c) Kamati hii inatoa ushauri wa kiufundi kwa Kamati Elekezi ambayo wajumbe wake ni **makatibu wakuu** wanaohusika na Compact. Mwenyekiti wa Kamati Elekezi ni Katibu Mkuu Hazina. Kamati hii imekuwa ndio muhimili mkuu katika maandalizi CCP ya Tanzania.

- (d) Rasimu ya mwisho ya 'Compact' iliwasilishwa na Serikali ya Tanzania kwa Serikali ya Marekani mapema mwezi Agosti 2006.
- (e) Yamekuwepo mawasiliano ya karibu sana kati ya ofisi ya Mratibu na Wataalam wa MCC-Washington. Kati ya Januari na Novemba 2006, wataalam wa MCC-Washington waliitembelea Tanzania kikazi mara tano. Ziara ya mwisho ilikuwa kati ya tarehe 8 hadi 22 Novemba, 2006.
- (f) Zoezi la uchambuzi wa kina kwa upande wa MCC kuhusu Compact linaendelea baada ya kupata ridhaa ya "Investment Committee" ya MCC.
- (g) Ni maoni ya Tanzania Transaction Team kuwa mchakato wa kina wa Compact yetu utaweza kukamilika mwakani na hivyo kuweza **kusaini** "Compact Package" ya Tanzania Mei, 2007.
- (h) Kuhusu kiasi cha fedha kinachotarajiwa, maelekezo ya MCC-Washington yaliyopo ni kuwa tusizidi **\$ 800 milioni** kwa kipindi chote cha miaka mitano.

C. BAADHI YA MAMBO MUHIMU

3. Pamoja na maendeleo mazuri yaliyofikiwa katika kuandaa Compact Proposal ya Tanzania, bado safari ndiyo kwanza inianza. Zoezi lililoko mbele yetu bado ni gumu na litahitaji mpangilio mahiri wa utendaji baina ya Idara mbalimbali za Serikali. Kanuni na taratibu zetu zinatakiwa ziwe wazi. Hakuna nafasi ya kubahatisha katika hatua zote kuanzia maandalizi ya Compact, uchambuzi wa awali na katika hatua ya utekelezaji. Pamoja na hayo, mambo yafuatayo ni muhimu:

- (a) **Miradi inayopendekezwa**

Kulingana na upana wa mashauriano yaliyofanyika wakati wa kuandaa mpango wa Taifa wa kukuza Uchumi na Kuondoa Umasikini yaani MKUKUTA kwa Bara; na MKUZA kwa Zanzibar, zoezi la kupata miradi yenye kipaumbele halikuwa na tatizo. Tatizo limekuwa ni katika uwepo wa miradi mingi mno ukilinganisha na mategemeo ya fedha zinazotarajiwa kupatikana **yaani kati ya \$ 700 na \$ 800** milioni za kutumika ndani ya kipindi cha miaka mitano kuanzia tarehe ya kusainiwa kwa Compact yetu.

(b) Vigezo muhimu kwa miradi inayopendekezwa:

Kigezo cha msingi kwa miradi inayopendekezwa ni kuwa na miradi yenye sifa za kuchochea ukuaji wa uchumi, uboreshaji endelevu wa mapato ya wananchi katika ujumla wao na hivyo kuboreka kwa hali ya maisha yao kwa kuimarisha njia za usafiri na usafirishaji na pia uwepo wa miundombinu bora ya upatikanaji wa nishati na maji.

Ni kutokana na lengo hili kuu, miradi iliyopendekezwa imeelekezwa kwenye:

- Upanuzi na uimarishaji wa miundombinu ya usafirishaji ili kuchochea ukuaji na uimarishaji wa shughuli za utalii na maendeleo ya kilimo Bara na Visiwani;
- Kuimarisha miundombinu ya upatikanaji wa maji yenye uhakika kwa baadhi ya maeneo nchini kwa ajili ya matumizi ya majumbani na shughuli nyingine zile za kiuchumi mijini na vijijini;
- Kuimarisha miundombinu ya upatikanaji na usambazaji wa nishati mijini na vijijini.

Kama ilivyoelezwa awali, upatikanaji wa miradi inayojibu hoja ya kukuza uchumi na kuondoa umasikini halikuwa tatizo. Miradi iliyopo ni mingi na imesambaa nchi nzima. Hivyo ili kupata orodha ya miradi ya kupendekezwa ilibidi kuwe na vigezo kadhaa vya kusaidia kupata uamuzi wa kuanzia hata kama havikuwa timilifu. **Vigezo hivyo ni pamoja na:**

- (i) Miradi inayopendekezwa ni muhimu iwe na upembuzi yakinifu au angalau ule wa awali. Maandiko hayo yasiwe ya miaka mingi iliyopita;

- (ii) Miradi inayopendekezwa ni lazima iwe na uwiano wa karibu sana na ukuaji wa uchumi na uondoaji wa umasikini na pia iwe na vigezo vinavyopimika;
- (iii) Miradi inayopendekezwa iwe na uwiano na sekta nyingine zinazojibu hoja za ukuaji wa uchumi na uondoaji wa umasikini;
- (iv) Miradi inayopendekezwa iwe ni sehemu ya miradi iliyoainishwa kwenye "Sectoral Master Plans" au "Sectoral Investment Programmes";
- (v) Miradi inayopendekezwa iwe na idadi kubwa ya walengwa kwa misingi ya kiasi cha fedha kitakachotumika;
- (vi) Kila mradi unaopendekezwa ni lazima uwe unatekelezeka na kukamilika katika kipindi kisichozidi miaka mitano;
- (vii) Kila mradi unaopendekezwa uwe umejengewa mazingira ya kuwa endelevu (sustainable). Usiwe ni mradi tegemezi bali wenye uwezo wa kujiendesha kigharama. Uwe na uhalali kiuchumi; na
- (viii) Mradi unaopendekezwa usiwe chimbuko la mgongano kati ya wafadhili.

(c) Ushirikishwaji wa Wadau

Suala hili lilijadiliwa na MCC-Washington baada tu ya Tanzania kukubaliwa kushiriki. Pande zote mbili zilikubaliana kuwa tofauti na nchi nyingine, hatuhitaji kuanza zoezi la ushirikishwaji upya. Kazi kubwa ilishafayika wakati wa mchakato wa MKUKUTA na MKUZA. Hata hivyo, ilikubaliwa kuwa itabidi vifanyike vikao vichache vya kutoa taarifa kwa baadhi ya wadau. Hadi sasa hivi yafuatayo yamefanyika kama sehemu ya muendelezo wa ushirikishwaji:

- (i) Kamati Elekezi iliyoteuliwa ina wajumbe sio tu kutoka Serikalini bali hata kutoka nje ya Serikali. Hadi ilipofikia tarehe 15 Juni, 06, Kamati Elekezi ilikuwa na wajumbe wafuatao:
 - Katibu Mkuu Wizara ya Fedha - Mwenyekiti
 - Katibu Mkuu Wizara ya Mipango
 - Katibu Mkuu Wizara ya Nishati na Madini
 - Katibu Mkuu Wizara ya Miundombinu

- Katibu Mkuu Wizara ya Maji
- Katibu Mkuu Ofisi ya Waziri Mkuu
- Katibu Mkuu TAMISEMI
- Katibu Mkuu Wizara ya Mambo ya Nje
- Katibu Mkuu Wizara ya Fedha na Uchumi Zanzibar
- Executive Secretary - Tanzania Business Council (TNBC)
- Chief Executive Officer – (CTI)
- Chief Executive Officer – TCCIA
- Executive Director – TANGO
- Technoserve/Tanzania International – NGO

(ii) Kamati ya Wataalam

Uteuzi wa Kamati ya Wataalam umezingatia muundo wa Kamati Elekezi. Lengo kuu ni kuona kuwa Compact ya Tanzania inakuwa ni matokeo ya ushirikishwaji ulio mpana zaidi. Kamati ya Wataalam imewashirikisha pia wataalam kutoka REPOA na ESRF katika maandalizi ya Compact ya Tanzania.

(iii) Vikao na Donors

Jitihada za makusudi zimefanyika kuona kuwa “Lead Donors” wa kila sekta wanashirikishwa na Wizara husika. Mfano Benki ya Dunia inatoa ushauri katika sekta ya nishati. Hii ni kwa kuzingatia kuwa MCC haiji kama mshindani bali mshiriki katika kusaidiana na wengine katika kuleta maendeleo.

(iv) Kikao na Kamati ya Bunge ya Mambo ya Nje na Wadau Wengine

Tarehe 24 Machi 2006 Mratibu wa MCC – Tanzania alitoa mada mbele ya Kamati ya Bunge ya Mambo ya Nje. Waheshimiwa Wabunge walikubaliana na mpango wa Serikali ya Marekani kuzisaidia nchi zinazoendelea na pia walikubaliana na sekta zilizopewa kipaumbele na Serikali yaani Usafirishaji, Maji na Nishati.

(v) Mipango Mingine ya Ushirikishwaji

Maadam sasa tuko katika hatua ya uchambuzi wa kina wa miradi iliyopendekezwa katika "Country Compact Proposal" yaani '**Compact appraisal**', ni nia ya "Steering Committee" kuwa wadau wote muhimu washirikishwe kikamilifu kuhusu maendeleo ya Compact pamoja na kutembelea maeneo ya miradi iliyopendekezwa. Katika hili, baadhi ya walengwa muhimu ni pamoja na:

- Kamati ya Fedha ya Bunge
- Kamati ya Huduma za Jamii ya Bunge
- Wanachama wa TANGO
- Wanachama wa CTI
- Wanachama wa TCCIA
- Wanachama wa TNBC
- Waandishi wa Habari

(d) Zoezi la "Due Diligence"

Baada ya MCC kupokea CCP yetu, hatua iliyofikiwa ni uandaaji wa kinachojulikana kama "**Opportunity Memorandum**". Hii ilijadiliwa na "Investment Committee" ya MCC na hivyo kutoa kibali rasmi kwa "**Tanzania Transaction Team**" kuanza zoezi la "Due – Diligence". Hatua hii ni muhimu sana kwani ndiyo inayoainisha miradi inayostahili kuwasilishwa mbele ya **Bodi ya Wakurugenzi ya MCC mapema 2007**. Ni kwa msingi huo, miradi inayopendekezwa inatakiwa isiwe yenye mapungufu kimaandalizi. Inatakiwa iwe ni miradi iliyochambuliwa vema kiutaalam na ikapata ustahilifu (both economic and social justification-ERR/IRR) usioyumba. Miradi itakayoshindwa kivigezo, hata fedha zilizopendekezwa zitapotea na kuwa hasara kwetu. Ni kwa msingi huu miradi isiyo na upembuzi yakinifu na ambayo haitarajiwi kuikamilisha hatua hii ndani ya muda mfupi imeondolewa ingawa wengi tungependa iwepo. Vinginevyo, inaweza pia ikawa ni chanzo cha kuchelewesha maamuzi ya MCC.

E. Miradi ya Compact Katika Bajeti ya 2007/08

4. Kwa mujibu wa makubaliano kati ya Serikali ya Tanzania na MCC-Washington na kwa kuwa mkataba wa Compact haujatiwa saina, imeamuliwa miradi ya Compact ambayo bado inafanyiwa tathmini iingizwe katika mfumo wa bajeti (MTEF) katika sekta husika lakini bila kuonyesha rasilimali. Fedha zitakapotolewa na MCC baada ya mkataba kutiwa saina Serikali itatayarisha bajeti ndogo (supplementary/min-budget) kwa ajili ya kutekeleza miradi ya Compact.

F: HADIDU ZA REJEA/SHABAHA YA KUTEMBELEA MAENEO YA MIRADI ILIYOPENDEKEZWA

- a) Kuwafahamisha wadau, miradi iliyopendekezwa katika programu ya Nchi ya MCA kama sehemu ya ushirikishwaji wa wadau;
- b) Kuona hali halisi ya uchumi na mazingira katika maeneo ya miradi iliyopendekezwa katika programu ya nchi;
- c) Kubaini kama jamii inatambua miradi hiyo na inaona manufaa ya kutekelezwa kwa miradi hiyo;
- d) Kubaini fursa na changamoto zilizopo katika maeneo ya miradi;
- e) Kupata hatua za baadaye/maoni ya wadau kuhusu miradi yao.

Imetolewa na Ofisi ya:

Mratibu wa MCA-TANZANIA

5 Disemba, 2006